

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ФІЛОЛОГІЯ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД
НА ВИВЧЕННЯ АКТУАЛЬНИХ
ПРОБЛЕМ»**

16–17 лютого 2018 р.

м. Запоріжжя

Література:

1. Щербаненко Д. Приватна Венера [Текст]: Роман / Пер. з італ. А. Перепада // Всесвіт. – 1994. – № 7. – С. 3-92.
2. Buoni F. La Poliziesca di Scerbanenco: Nell'epoca della letteratura di massa. Varazze: PM edizioni, 2016. – 592 p.
3. Chesterton G. K. Defence of the detective Story. London: Haycraft, 1901. – 158 p.
4. Crovi L. Tutti i colori del giallo. Il giallo italiano da De Marchi a Scerbanenco a Camilleri / L. Crovi. – Venezia: Marsilio, 2002. – 363 p.
5. Doninelli L. Prefazione in Scerbanenco G. Venere Privata. Milano: Garzanti, 2001. – PP. 1-8.
6. Herbert R. Whodunit?: A Who's who in Crime & Mystery Writing. Oxford University Press, 2003. – 235 p.
7. Holquist M. Whodunit and Other Questions: Metaphysical Detective Stories in Post-War Fiction. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1971, PP. 135-156.
8. Reverdito G. Giorgio Scerbanenco e il cuore nero del giallo di casa nostra. Roma: ARACNE, 2014. – PP. 9-22. – ISBN 978-88-548-7268-4.
9. Scerbanenco G. Venere Privata. Romanzo. [Testo]. Milano: Rizzoli libri, 1988. – 189 p.

РОЗШИРЕНІ МОНОПРЕДИКАТИВНІ ВИСЛОВЛЕННЯ З ДІЄПРИСЛІВНИКОВИМ АБО СУБ'ЄКТНИМ ДІЄПРИКМЕТНИКОВИМ ЗВОРОТАМИ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ)

Лепетюха А. В.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри романської філології

Харківського національного педагогічного університету

імені Г. С. Сковороди

м. Харків, Україна

У процесі спостереження мовцем явищ та подій об'єктивної реальності, у тому числі різноманітних мовленнєвих інновацій з синтаксичною синонімією (далі – СС), відбувається поетапна феноменологічна реконструкція буття та його структур і категорій. Розширені синонімічні структури феноменологічно будуються у системі (мові) за такою схемою: діяльність психомеханізмів (когнітивні операції) → формування «сублінгвістичних схем», або «мінімальних одиниць ментальної інформації» [6, с. 48], типових моде-

лей, за зразком яких відтворюються численні структури → конструювання первинних (стрижневих) монопредикативних пропозицій → створення вторинних (розширених) трансформів первинних побудов, що актуалізуються у вигляді ко(н)текстуально преференціальних опцій-мовленнєвих інновацій.

Одним із засобів синонімічного розширення первинної пропозиції є спеціальні аналітичні конструкції, які використовуються суб'єктом мовлення для вираження вербальної категорії граничності / неграничності. Вони формуються унаслідок граматикизації компонентів, що нерозривно пов'язана з десемантизацією (семантичною деривацією) одного з компонентів таких структур «із послабленням його власного значення та його перетворенням на напівслужбовий або службовий елемент» [1, с. 129].

У сучасній французькій художній прозі розширення монопредикативної стрижневої структури, ускладненої дієприслівниковим або суб'єктивним (тим, що відноситься до підмета) дієприкметниковим зворотами, відбувається двома аналітичними структурами: *aller* + дієприслівниковий ускладнювач та *être* + дієприкметниковий ускладнювач. При вживанні предикативних розширювачів *aller* та *être* змінюється мовний режим інцидентії, що визначається лінгвістами як семантичний, глибинний, об'єктивно існуючий механізм розумово-мовленнєвої діяльності, іманентно притаманний психічній сутності людини і визначаючий відношення універсум – людина, який включає до себе весь зміст мови [2, с. 114-115], тобто слугує змістовою характеристикою слова [4, с. 9], яка передбачає його обов'язкову або факультативну сполучуваність. Зміна режиму інцидентії у досліджуваних структурах виявляється у фокалізації нових (предикативних) компонентів віртуального комплексу референтів, відповідно до комунікативної стратегії мовця.

Перифраза прогресивності дії *aller* + герундій, яка формується поєднанням тривалої семантики дієслівної лексеми з точковою семантикою часової форми, позначає тривалість процесу «з ознакою прогресованості завдяки наявності семи еволютивності у дієслові руху *aller*» [3, с. 139]. У таких аналітичних конструкціях предикат *aller* виступає «семантичним дериватом» дієслова руху, оскільки вони відображають категорії буття у різному об'ємі та відношеннях, тобто мають нетотожні лексичні значення. Отже, у монопредикативних висловленнях (далі – МПВ), ускладнених дієприслівниковими зворотами, дієприслівник залишається головною лексемою у семантичному плані, оскільки у предиката *aller* актуалізується додаткова сема, що не змінює загальної семантики таких структур, тобто спостерігається порушення відповідності між синтаксичним і семантичним ядрами висловлення. Десемантизація допоміжного дієслова дозволяє сполучуваність цієї конструкції з субстантивами-неістотами, які не можуть семантично поєднуватися з предикатом *aller* у значенні дії:

(1) *Une grande plaque allait en s'élargissant sous ma chaise.* [7, с. 90].

Наведений приклад становить синонімічне МПВ із розширенням стрижневої структури *Une grande plaque s'élargissait sous ma chaise*, яке будується за такою схемою: S + P + Gpr + C (де S – підмет / субстантив / номінальна си-

нтагма; Р – присудок / предикат / предикативна синтагма; Prg – дієприслівник теперішнього часу; С – додаток). Теміоральні семантичні відношення одночасності дії передаються сполученням: десемантизоване дієслово *aller* + герундій теперішнього часу. Преференціальна опція являє собою ко(н)текстуально адекватний трансформ первинної пропозиції з фокалізацією дієслова *aller*. Пертинентність еволютивної конструкції, яка вказує на поступовість дії, визначається широким дистантним ко(н)текстом, що пояснює появу цієї калюжі та її повільне розпливання у приміщенні. До того ж, у пре- та посттекстах (попередньому та подальшому ко(н)текстах) автор використовує звужені інфінітивну (*sans même me changer*), дієприслівникову (*emportant le corps d'Ott*), каузативну (*fit saillir*) та дієприкметникову (*couché dans la flaque*) структури, що дозволяє розширення аналізованого висловлення, тобто так зване ко(н)текстуальне «урівноваження» синонімічних мовленнєвих інновацій:

Nous reprîmes la route, emportant le corps d'Ott. Le retour à Pérétiaslav prit encore plus de temps que l'aller. À l'arrivée, sans même me changer, j'allai expliquer l'incident à Hafner...

Une grande flaque allait en s'élargissant sous ma chaise. Hafner étira le cou et fit saillir son large menton carré: «Quelle merde, quand même».

...Dans cette somnolence pâteuse, le visage d'Ott dans l'eau et le crâne du soldat russe se confondaient: Ott, couché dans la flaque, ouvrait grande la bouche et me tirait la langue, une langue épaisse et rose et fraîche (...)

Перифраза *être* + дієприкметник теперішнього часу з фокалізацією десемантизованого предиката (семантичне ядро (*battre*) ≠ синтаксичне ядро (*être*)) може виражати процесуальний тривалий стан. У сучасній французькій художній прозі конструкції такого типу є поодинокими:

(2) *Oiseau bleu, tu es battant de l'aile sur cette extrême roche escarpée* [5, с. 186].

Дієприкметник *battant* у цьому нрезультативно-ознаковому МПВ, побудованому за моделлю: S + P + Prg + C (де Prg – дієприкметник теперішнього часу), виконує ко(н)текстуальну адвербіальну функцію. Стрижнева структура поданої преференціальної опції виглядає так: *tu bats de l'aile sur cette extrême roche escarpée*. Автор розширює віртуальну (мовну) первинну побудову з метою підкреслити тривалий стан (процесуальність) ознаки думки (фокалізуючи новий референт *être*), яку він персоніфікує, порівнюючи її з птахом:

Quel vent de mer et de montagne emportera ton essor, ma pensée? Oiseau bleu, tu es battant de l'aile sur cette extrême roche escarpée. Aussi loin que peut te porter le présent tu t'avances, et de tout ton regard déjà tu t'élances, tu t'évades dans l'avenir.

Аналіз корпусу прикладів показав, що досліджувані типи розширених монопредикативних висловлень із синтаксичною синонімією дуже рідко зустрічаються у сучасній французькій художній літературі, оскільки мовленнєві преференціальні опції вже являють собою синтаксичні побудови, ускладнені дієприкметниковим або дієприслівниковим зворотами. Додаткове мов-

леннєве розширення аналізованих конструцій пояснюється стилістичними особливостями вживання деяких синонімічних структур, креативними здібностями та характеристиками ідіостилу письменників, а також певним прагматичним плануванням розповіді, що потребує фокалізації нових (ко(н)текстуальних) референтів у дискурсивному фрагменті.

Література:

1. Гак В.Г. Десемантизация языкового знака в аналитических структурах синтаксиса / В.Г. Гак // Аналитические конструкции в языках различных типов. – Л.: «Наука», 1965. – С. 129-142.
2. Игнатъева Т.Г. Инцидентия как общеметодологическое обоснование лингвистических исследований / Т.Г. Игнатъева // Исследование дискурса и текста. Серия: Лингвистика. – Красноярск: Красноярский государственный педагогический университет имени В.П. Астафьева, 2007. – Т. 5. – Вып. 1. – С. 114-119.
3. Муллахметова Г.Р. Длительные глагольные перифразы французского языка / Г.Р. Муллахметова, Е.П. Молостова // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – Тамбов: «Грамота», 2013. – Ч. II. – № 7 (25). – С. 138-142.
4. Скредина Л.М. Методические рекомендации к спецсеминару по систематике языка и речевой деятельности / Л.М. Скредина. – Архангельск: Архангельский гос. пед. ин-т им. М.В. Ломоносова, 1986. – 68 с.
5. Gide A. Les nourritures terrestres / A. Gide. – P.: Éditions Gallimard, 1971. – 256 p.
6. Gineste M.-D. De la phrase à la proposition sémantique: un point de vue de la psychologie cognitive du langage / M.-D. Gineste // L'information grammaticale. – P.: Peeters, novembre 2003. – №98. – P. 48-51.
7. Littell J. Les Bienveillantes / J. Littell. – P.: Éditions Gallimard, 2006. – 537 p.

ДЕКОДУВАННЯ ЛІНГВАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ІНТЕРМЕДІАЛЬНОСТІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЕНА БРАУНА «ORIGIN»)

Пешкова О. А.

*аспірант кафедри англійської філології
Запорізького національного університету
м. Запоріжжя, Україна*

Бажання зрозуміти більше, побачити між рядків завжди спонукало до більш поглибленого та ретельного аналізу написаного твору. Один з напрямів дослідження художніх текстів дозволяє метафорично розглядати текст як